

УДК 656.615

Ліпський В. В.

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, м. Одеса

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню інвестиційної діяльності України та оцінки її ефективності. Розглянуто твердження поняття «інвестиції», як довгострокове вкладення капіталу всередині країни, так і за кордоном. Наведено визначення поняття «інвестиційна діяльність» відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Зазначено основні кількісні та якісні показники за допомогою яких можливо провести оцінку стану інвестиційної діяльності. Наведено основні країни-інвестори. Зазначені позитивні кроки, які вже зроблені та діють для покращення інвестиційного клімату країни.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, капіталовкладення, кількісні показники, якісні показники.

Постановка проблеми. В наслідок змін економічного середовища в Україні та в її регіонах, спостерігається несприятливий стан інвестиційного клімату. Постає необхідність активізації інвестиційної діяльності, як одного з головних факторів економічного росту будь-якої країни. Основною перевагою залучення ресурсів у формі інвестицій є покращення економічного розвитку країни. Доцільно використовувати методи оцінки інвестиційної діяльності для отримання своєчасних результатів стану діяльності та для своєчасного використання шляхів покращення ефективності. Тому важливо визначити основні методичні підходи та використання показників для проведення оцінки стану інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання покращення інвестиційного клімату у своїх працях досліджують: Л. Анчук, І. Бланк, А. Бутнярова, О. Гаврилюк, П. Гайдуцький, Л. Збразька, М. Дацишина, О. Козак, В. Комаров, В. Лановий. Проблеми ефективного використання інвестицій розглядають у своїх працях: Г. Бірман, Ю. Богатіна, В. Гейця, З. Герасимчук, Б. Губський, С. Ішук, М. Козоріз, В. Кравцова, Т. Кулініч, О. Мертенса, М. Портер, І. Сторонянська, Р. Хікса, В. Шарпа та ін. Однак незважаючи на велику кількість наукових праць з питань інвестиційної діяльності недостатньо вивченими є дослідження в розрізі в використання ефективних показників оцінки стану інвестиційної діяльності.

Метою статті є проведення оцінки сучасного стану інвестиційної діяльності України та навести основні проблеми та шляхи покращення стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. В результаті змін ринкової економіки поняття інвестиції розглядається, як довгострокове вкладення капіталу всередині країни, так і за кордоном з метою розвитку різних сфер та галузей економіки й одержання прибутку.

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності [1], поняття «інвестиційної діяльності» визначаються, як діяльність, що пов'язана з придбанням і реалізацією необоротних активів, а також із здійсненням фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів. Відносно до визначення, крім придбання основних засобів, нематеріальних активів, акцій, облігацій, цілісних майнових комплексів тощо, до інвестиційної діяльності належать надходження грошових коштів у вигляді відсотків за аванси грошовими коштами та позики, надані іншим суб'єктом господарювання, а також грошові надходження у формі дивідендів, від повернення позик, від ф'ючерсних і форвардних контрактів, опціонів,

а також виплати коштів за такими контрактами (за винятком тих контрактів, які укладаються для основної діяльності підприємства) [2].

До суб'єктів інвестиційної діяльності можна віднести інвесторів, державні органи управління та контролю, емітенти, професійні учасники. До об'єктів інвестиційної діяльності відносять: активи та фінансові інструменти здійснення інвестування, створювані і модернізовані основні кошти у всіх галузях і сферах господарства, майнові права на інтелектуальну власність.

При управлінні інвестиційною діяльністю, як на макрорівні, так і на регіональному рівні та рівні підприємств доцільно проводити оцінку стану діяльності. При оцінці стану інвестиційної діяльності передбачається використання фінансового аналізу, що в своє чергу дозволить зробити висновки ефективності існування діяльності та виявити слабкі місця для своєчасного покращення стану. Управління інвестиціями повинне ґрунтуватися на оптимізації співвідношення між рішенням поточних і стратегічних задач розвитку підприємства з урахуванням довгострокового характеру інвестиційних процесів, що повинно призвести до розширення виробництва і збільшення ефективності його діяльності [3].

Вагоме місце при оцінці слід віднести проведенню попереднього аналізу інвестиційної діяльності, що веде за собою оцінку ефективності інвестиційних проектів. Проведення моніторингу реалізації інвестиційних проектів в свою чергу дозволяє отримати дані, щодо ефективності використання інвестованого капіталу та передбачає контроль здійснення інвестицій у відповідності до бізнес-плану. Для оцінки інвестиційної діяльності на різних рівнях економіки необхідно використовувати кількісні та якісні показники (див. рис. 1) [4].

Зауважимо, що при проведенні оцінки інвестиційної діяльності на основі отриманих даних за кількісними показниками можна стверджувати про розширення або звуження інвестиційної діяльності. А при використанні якісних показників отримаємо позитивні або негативні результати інвестиційної діяльності.

Пропонуємо провести оцінку стану інвестиційної діяльності країни на основі отриманих даних Держстатистики України [5]. Відобразимо у вигляді діаграми (рис. 2) вклад прямих інвестицій іноземними інвесторами в економіку країни протягом 2010–2018 рр.

Зазначимо, що значний спад вкладу прямих інвестицій розпочався з 2014 року та склав 2,5 млрд. дол. США, що на відмінну від показника 2013 року менше на 3 млрд. дол. США.

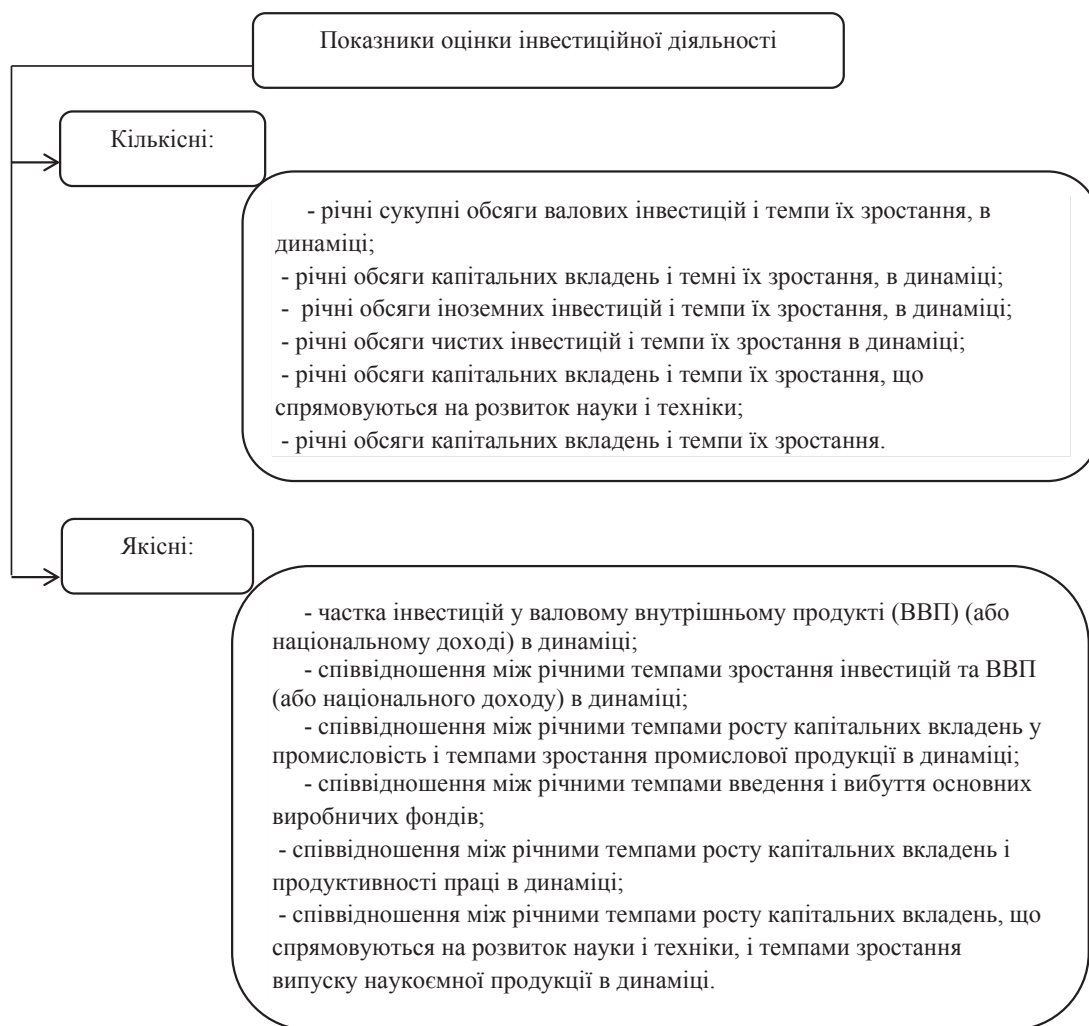


Рис. 1. Показники оцінки інвестиційної діяльності

Джерело: згруповано автором на основі (Сергєєв, Веретеннікова та Шеховцов, 2014)

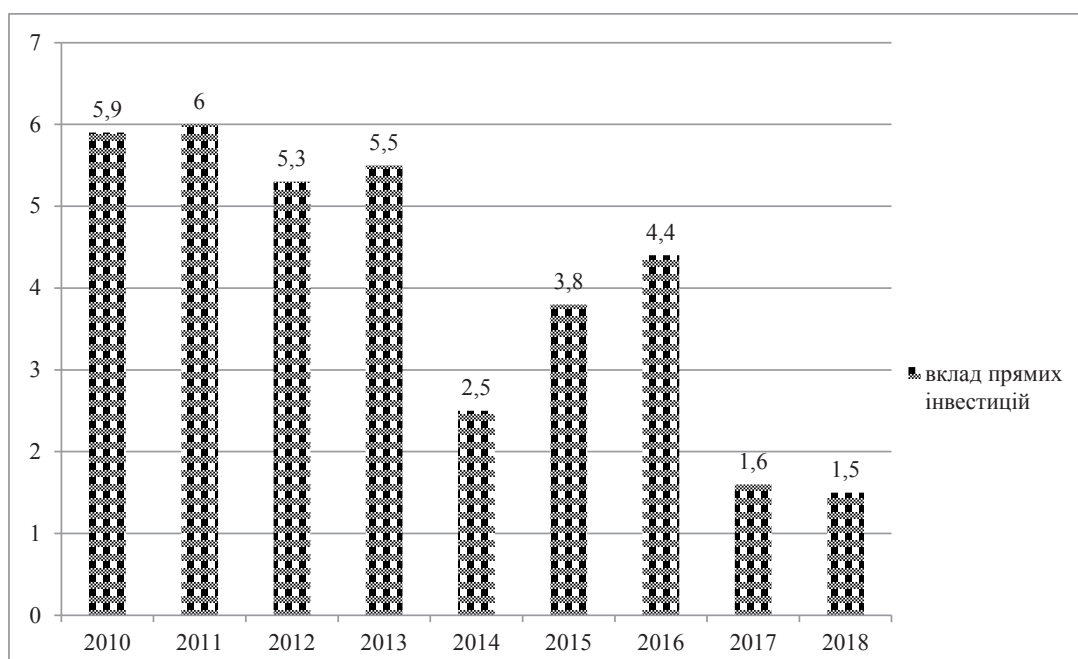


Рис. 2. Діаграма показників вкладу прямих інвестицій (акціонерного капіталу), млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі (Офіційний сайт Державної служби статистики України)

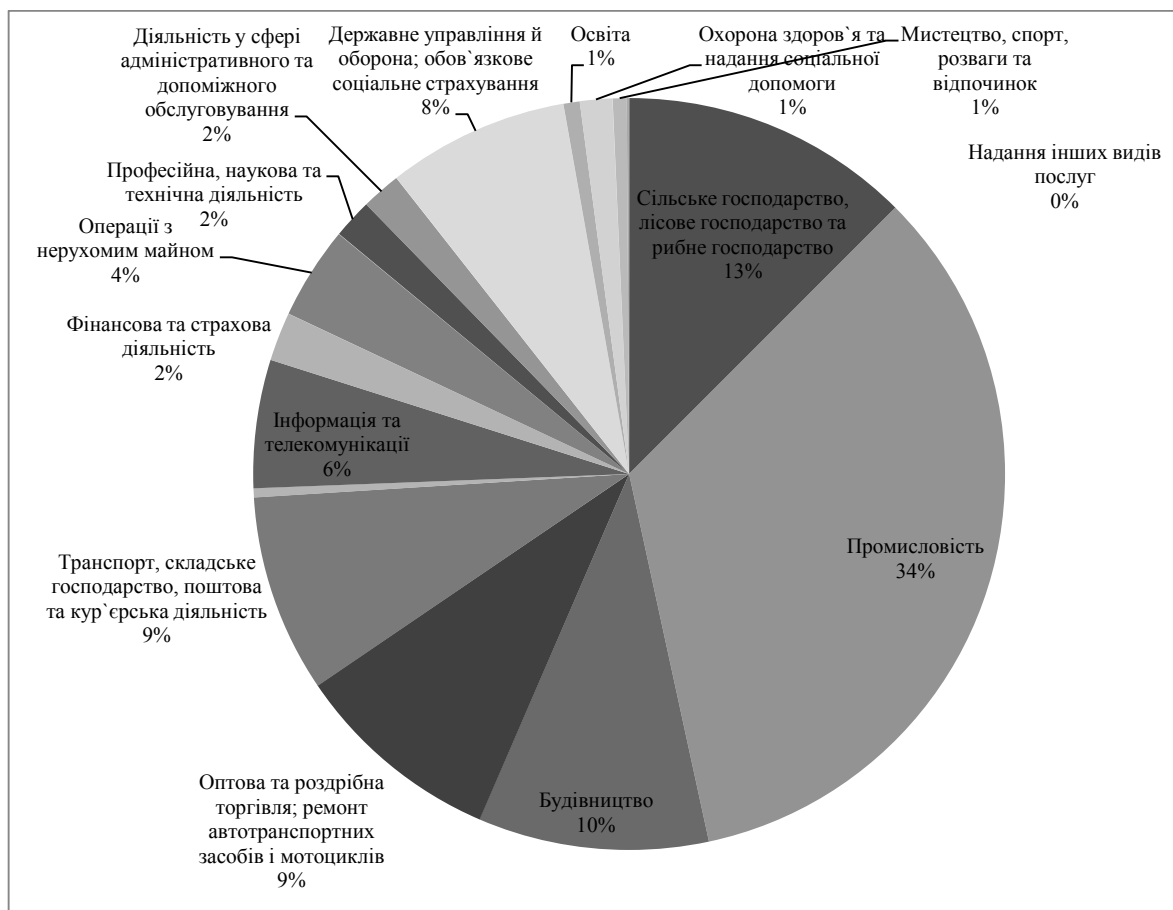


Рис. 3. Освоєно (використано) капітальних інвестицій за видами економічної діяльності (у % до загального обсягу)

Джерело: складено автором на основі (Офіційний сайт Державної служби статистики України)

Однією з основних причин спаду іноземних інвестицій стало виникнення військового конфлікту з Росією, що й до теперішнього часу стримує вкладення інвестицій в Україні. Так ми спостерігаємо, що у 2018 році показник вкладу прямих інвестицій складає 1,5 млрд. дол. США, що є самим низьким показником протягом 2010-2018 рр.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2018 році залишаються: промисловість – 34,1%, будівництво – 9,9%, сільське, лісове та рибне господарство – 12,5%, інформація та телекомуніка-

ції – 5,5%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 9,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,5%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,8% (див. рис. 3).

Пропонуємо розглянути дані капітальних інвестицій за джерелами фінансування за січень-грудень 2018 року на основі таблиці 1.

За даними таблиці 1 спостерігаємо, що у 2018 році одним з головних джерел фінансування капітальних інвестицій є власні кошти підпри-

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень-грудень 2018 року

Показники	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	млн. грн	у % до загального обсягу
1	2	3
Усього	526341,8	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	21036,7	4,0
коштів місцевих бюджетів	45743,1	8,7
власних коштів підприємств та організацій	375309,1	71,3
кредитів банків та інших позик	35299,8	6,7
коштів іноземних інвесторів	1540,2	0,3
коштів вітчизняних інвестиційних компаній, фондів тощо	4357,8	0,8
коштів населення на будівництво житла	33838,9	6,4
інших джерел фінансування	9216,2	1,8

Джерело: складено автором на основі (Офіційний сайт Державної служби статистики України)

емств та організацій що складає 71,3% до загального обсягу капіталовкладень.

Все ж в Україну інвестиції залучаються, і це означає що наша країна інтегрована у світове господарство, але все ж порушення макростабільності на зовнішніх ринках має досить велике значення у розвитку інвестиційної діяльності.

Необхідно відмітити, що у рейтингу агентства Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг в міжнародному економічному списку. Він змінився з Саа3 до Саа2, що означає зміна прогнозу зі «стабільного» на «позитивний». Так, на поліпшення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, що допомогло країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках [6].

Але все ж такі питання покращення конкурентоспроможності економіки країни залишається актуальним завжди.

Відмітимо, що Міністерство економічного розвитку і торгівлі України виділяє ряд кроків, які вже здійснені та діють для покращення інвестиційного клімату країни [6]:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

5. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій».

6. 23.05.2017 Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій». Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві.

7. 26.05.2017 Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів у Відні (Республіка Австрія) підписав Угоду про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК. Угода передбачає надання режиму найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та прогнозовано сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України [6].

Відмітимо, що до основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,6%, Нідерланди – 16,1%, Російська Федерація – 11,7%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови (Брит.) – 4,1%, і Швейцарія – 3,9% [6].

Як зазначає Ростислав Аверчук, більшість інвестицій з офшорів в Україну – це український або російський капітал, власники якого використовують компанії у Кіпрі та інших офшорах задля оптимізації оподаткування та отримання специфічного правового статусу тощо. Нідерланди, в свою чергу, завдяки сприятливим податковим та іншим умовам також діють як офшор і є одним із найбільших джерел інвестицій у світі лише формально. Наприклад, частина \$1,8 млрд інвестицій в телекомунікаційний сектор України зумовлена тим, що компанією «Київстар» володіє зареєстрована у Нідерландах VimpelCom. Найбільшим власником VimpelCom (через посередників) є російська «Альфа-Груп». Реальні інвестиції з Нідерландів насправді незначні і представлені, наприклад компанією Unilever [7].

Також у своєму огляді Ростислав Аверчук наводить приклад інвестування французької компанії Biocodex, яка інвестує у фармацевтичний ринок України, попит на якому менш волатильний. Американська Cargill та китайська Sofco інвестують в логістику сільського господарства. Французька Nexans і японська Fujikura розпочали промислове виробництво у Львівській області, використовуючи такі переваги України як освічена та дешева робоча сила і близькість до європейських ринків. Успіх цих інвестицій може стати сигналом для інших потенційних інвесторів [7].

Висновки. Узагальнивши вищевикладене, можна зробити висновок про те, що велике значення на зменшення показників вкладу інвестицій вплинув конфлікт з Росією. Але все ж такі деякі іноземні компанії бачать інвестиційну привабливість в Україні. На вкладення інвестиції впливають чинники як економічного так і політичного характеру, також впливають безсистемні зміни державної політики щодо інвестицій. В огляді Ростислава Аверчука наведено опитування зацікавлених Україною інвесторів від компанії Dragon Capital, де зазначено, що військовий конфлікт з Росією є меншою перешкодою, ніж широкомасштабна корупція і відсутність довіри до судової системи. Непередбачуваний валютний курс та нестабільна фінансова система практично настільки ж важливі [7].

Отже все ж таки, по пре існування військового конфлікту інвестування в Україну іноземними інвесторами існує, слід все ж таки покращувати привабливість та конкурентоспроможність країни за рахунок розвинутих сфер діяльності.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів: Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_019
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : підручник / Т.В. Майорова – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
3. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління : підручник / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 600 с.

4. Сергеев И.В. Инвестиции: учебник для бакалавров / И.В. Сергеев, И.И. Веретенникова, В.В. Шеховцов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://studme.com.ua/199211236837/investirovanie/investitsii.htm>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
7. Р. Аверчук Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир (онлайн стаття) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://voxukraine.org/uk/investments-in-ukraine-ua/#_ftn1

Липский В. В.

Причерноморский научно-исследовательский институт
экономки и инноваций, г. Одесса

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ОЦЕНКА ЕЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Резюме

Статья посвящена исследованию инвестиционной деятельности Украины и оценки ее эффективности. Рассмотрено утверждение понятия «инвестиции», как долгосрочное вложение капитала внутри страны, так и за рубежом. Приведены определения понятия «инвестиционная деятельность» в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности. Указаны основные количественные и качественные показатели с помощью которых можно провести оценку состояния инвестиционной деятельности. Приведены основные страны-инвесторы. Указаны позитивные шаги, которые уже сделаны и действуют для улучшения инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный климат, капиталовложения, количественные показатели, качественные показатели.

Lipskyi V. V.

Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Odessa

INVESTMENT ACTIVITY AND ESTIMATION OF ITS EFFICIENCY

Summary

The article is devoted to research of investment activity of Ukraine and evaluation of its efficiency. The assertion of the concept of "investment" as a long-term investment of capital inside the country and abroad is considered. The definition of "investment activity" in accordance with International Financial Reporting Standards is presented. The main quantitative and qualitative indicators with which it is possible to assess the state of investment activity are indicated. The main investor countries are presented. These positive steps have already been taken and are working to improve the country's investment climate.

Key words: investment, investment activity, investment climate, investments, quantitative indicators, qualitative indicators.

УДК 336.226

Рудь М. М.

Причерноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій, м. Одеса

АНАЛІЗ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПОДАТКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Стаття присвячена дослідженню світової практики організації регулювання економіки із застосування податкових інструментів. Розглянуто твердження поняття «державне регулювання економіки». Зазначено перелік механізмів які включає організація регулювання податкових інструментів. Визначено, що в розвинених країнах світу набули поширення пільгові податкові режими для підприємств, які здійснюють розробку, впровадження або використання інновацій. Доведено, що практичне застосування досвіду зарубіжних країн навіть при нормально функціонуючому ринку неможливе без державного регулювання. Зазначено, що одним з ефективних податкових інструментів за для організації регулювання економіки є запровадження електронної звітності, яка призвела до зниження затрат та поліпшення звітності платників податків.

Ключові слова: державне регулювання економіки, податкові інструменти, реформування податкової системи, електронна звітність.

Постановка проблеми. В сучасний час реформування та розвитку ринкової економіки доцільно орієнтуватись на досвід інших країн, які в свою чергу які пройшли через форми організації виробничих відносин. Проте слід визначити, що в госпо-

дарстві розвинутих країн виділяють різні функції держави й первинних господарських суб'єктів. В Україні протягом останніх років спостерігається реформування податкової системи, в які входять заходи щодо прийняття Податкового кодексу,